

1 SOCIÁLNA POLITIKA, JEJ MIESTO, CIELE A ÚLOHY

Proces prechodu od systému štátneho paternalizmu k systému založenom predovšetkým na osobnej zodpovednosti každého občana bol dlhodobý a zložitý, a ovplyvnilo ho veľa faktorov. Transformácia ekonomiky na trhové podmienky nebola možná bez zmien v sociálnej oblasti. Ekonomická prax najmä začiatkom deväťdesiatych rokov 20. storočia často podceňovala význam sociálnych aspektov ekonomickej reformy. Už prvé výsledky však ukázali (najmä na Slovensku), že realizácia ekonomickej reformy má svoje sociálne predpoklady, podmienky, sprievodné javy a následky, ktoré sa môžu stať kritickým miestom či bariérou spoločenskej priechodnosti ekonomických reforiem. Každý krok reformy by mal byť sociálne akceptovaný a nemal by vyvolať sociálne napätie či krízu, resp. brániť uskutočňovaniu ďalších krokov.

Sociálna reforma realizovaná prostredníctvom sociálneho programu sa uskutočnila *v troch súboroch vzťahov*:

1. štát občanovi, v rámci ktorého štát poskytuje i zaručuje isté sociálne minimum občanom;
2. občan v spolupráci so štátom, v rámci čoho štát poskytuje určitú legislatívnu a inštitucionálnu záruku, rovnaký prístup k vzdelaniu, zamestnaniu atď., a občan sa zaradí, resp. vyberie si najlepšie mu zodpovedajúci spôsob;
3. občania sami sebe, kde základom je vlastná iniciatíva, individuálna, rodinná, komunálna či vzájomná priateľská spolupráca alebo pomoc.

V prvom okruhu vzťahov štát predovšetkým realizuje rodinnú politiku a sociálnu podporu. Ide napríklad o prídavky na deti, materský príspevok, rodičovský príplatok. V tomto vzťahu sa realizuje princíp čo najširšej solidarity, ktorej realizáciou sa financujú aj pomoci v rámci sociálnej odkázanosti. V rámci druhého vzťahu si občania v spolupráci so štátom financujú skoro celé sociálne zabezpečenie. Štát vytvára inštitucionálny systém a občan realizuje svoje zaradenie platením poistného a zaradením sa do všetkých systémov podľa svojho rozhodnutia. Štát zaručuje základ (minimum) všetkým. Občan však v rámci doplnkového (nastavbového) systému poistenia či individuálneho pripoistenia (najmä cez komerčné služby) realizuje svoje ďalšie predstavy. Tretí vzťah je založený na iniciatíve (zodpovednosti občanov) a solidarite charít, cirkví, rodín či priateľov.

Zmyslupnosť sociálneho programu spočíva aj v ochrane sociálneho sveta pred negatívnymi dôsledkami ekonomickeho sveta. Reformný proces sociálnej sféry je dlhodobý a kontinuálny proces. Naformulované sú *základné ciele či zámery sociálnej*

reformy, vyjadrené tézami – pluralizovať subjekty aj formy sociálnej politiky; uplatniť autonómiu a samosprávu v sociálnej oblasti; liberalizovať rozhodovanie o podmienkach života, práce i odmeňovania; preniesť zodpovednosť za sociálnu situáciu občanov a ich rodín na jednotlivcov a rodiny.

Sociálna reforma sa začala ešte v bývalej ČSFR v roku 1990 v podobe scenára sociálnej reformy. Scenár sa chápal ako ochranný, ktorý mal umožniť a podporiť realizáciu ekonomickej reformy. Jeho cieľom teda nebolo reformovať celý sociálny systém. Riešil len aktuálne riziká, ktoré sa objavili v prvej etape ekonomickej transformácie (nezamestnanosť, privatizácia, inflácia). V tejto etape sa vybuďovali sociálne inštitúcie (úrad práce, Sociálna poisťovňa) a vytvoril sa systém sociálnej záchranej siete.

Záchranná sociálna sieť

Záchranná sociálna sieť **zabezpečuje:**

1. aby nikto nezavinene neklesol do situácie núdze (odkázanosti),
2. aby si sústava sociálnych príjmov udržovala reálnu hodnotu dávok,
3. aby sociálne podmienky na Slovensku boli v súlade s EÚ.

Garantom záchranej sociálnej siete je štát, ktorý môže:

1. poskytnúť peniaze alebo zaručiť príjem,
2. poskytnúť ambulantnú službu namiesto peňazí, keď je to pre občana výhodnejšie,
3. poskytnúť azyl ako krajný prostriedok pri sociálnych haváriách; moderný štát musí byť schopný bezprostredne reagovať na sociálne oslabenie občana či skupiny občanov.

Záchranná sociálna sieť plní tieto **funkcie:**

1. poskytuje určitú ochranu sociálne odkázaným občanom (napr. dávky a príspevky),
2. zabezpečuje ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu minimálnu výšku pracovného príjmu zaručením tzv. minimálnej mzdy,
3. zaručuje nevyhnutnú výšku príjmov sociálne odkázaným rodinám či občanom určením výšky životného minima a výšky minimálneho starobného dôchodku,
4. aktívne pôsobí v politike zamestnanosti určením systému aktívnej a pasívnej politiky zamestnanosti,
5. poskytuje ústavnú sociálnu starostlivosť,
6. realizuje tzv. valorizáciu, čo je prispôsobovanie mzdových a sociálnych príjmov vývoju životných nákladov.

Systém záchranej sociálnej siete je výrazom solidarity a zodpovednosti štátu vo vzťahu k občanom v prípadoch, že sa nie vlastnou vinou dostanú do stavu núdze, resp. že sú ohrozené ich dôležité sociálne záujmy. Štát týmto systémom zaručuje po-

2 AKTÍVNA SOCIÁLNA POLITIKA A PRINCÍPY, FUNKCIE A NÁSTROJE JEJ UPLATŇOVANIA

V sociálnej politike riešime vzniknuté sociálne situácie tak, že aplikujeme určité efektívnejšie či adekvátnejšie postupy, ktoré sú ideálne pre vzniknutú udalosť. Tie vychádzajú z poznania najdôležitejších princípov sociálnej politiky, a to sociálnej solidarity, sociálnej spravodlivosti, subsidiarity a participácie.

2.1 Princípy sociálnej politiky

Predpokladom úspešnej realizácie sociálnej politiky je existencia rôznych vzájomne spätých systémov, podsystémov, inštitúcií, inštitútov, noriem, predpisov a opatrení, prostredníctvom ktorých sa naplňujú ciele sociálnej politiky. Pri ich voľbe, konštrukcii a realizácii je správne rešpektovať určité základné princípy – pravidlá, myšlienkové postupy či idey, ktoré sú pre sociálnu politiku určujúce a ktoré jej dávajú istý charakter či smer.

K najvýznamnejším princípom sociálnej politiky patria:

- princíp sociálnej spravodlivosti,
- princíp sociálnej solidarity,
- princíp subsidiarity,
- princíp participácie.

Riešenie konkrétnej situácie vyžaduje vždy aplikáciu adekvátnych princípov a myšlienkových postupov, ktoré najlepšie zodpovedajú vzniknutej situácii.

Princíp sociálnej spravodlivosti

Tento princíp sociálnej politiky patrí k rozhodujúcim a základným princípom. Vnímanie sociálnej spravodlivosti rôznymi autormi, ale aj širokými vrstvami spoločnosti je čisto subjektívne a vystavené silným tlakom vonkajších vplyvov, záujmov. Je zlé, keď miera subjektivismu presiahne určitú mieru. Spravodlivosť má svoje objektívne východiská určené myšlienkami humanizmu. Pojem sociálnej solidarity je viacrozmerný. Obyčajne sa spravodlivosť stavia proti nespravodlivosti (krivda, bez-

právie). Pokladá sa za mravnú a náboženskú hodnotu a meriame ňou medziľudské vzťahy. Spravodlivosť sa vo všeobecnosti uvádza ako právna a sociálna. Právna spravodlivosť súvisí s právnymi normami a sociálna s pravidlami, na základe ktorých sa v spoločnosti rozdeľujú a prerozdeľujú predpoklady a prostriedky verejného blahobytu medzi jednotlivé subjekty. Keďže sa sociálna spravodlivosť nedá absolútne kategoricky vymedziť, vnímať ju pomáhajú jej čiastkové princípy: *výkonový princíp*, *princíp rovnosti*, *princíp súladu medzi vstupmi a výstupmi*, *princíp rovnakých príležitostí*, *princíp potrebnosti*. Od konkrétnej sociálnej situácie závisí, ktorý z uvedených čiastkových princíпов je závažnejší. V súčasnej etape rozvoja spoločnosti je zrejmé, že prioritu má výkonový princíp (zásluhovosť), ale prehlbujúca sa spoločenská diferenciácia (prehlbili sa príjmové, majetkové, regionálne a národnostné rozdiely) núti nezabúdať na princíp potrebnosti. Ako vidíme, pri princípe sociálnej spravodlivosti je vhodná kombinácia rôznych čiastkových princíпов v rôznych odboroch sociálnej politiky. Podľa konkrétnej situácie môžeme uprednostňovať s istým časovým obmedzením niektorý čiastkový princíp.

V rozvinutých krajinách sa sociálna spravodlivosť chápe ako výsledok usilovnosti jednotlivca a súčasne aj ako jeho vôľa pomôcť sociálne slabším, chorým, dlhodobo nezamestnaným, viacpočetným rodinám. Princíp sociálnej spravodlivosti treba chápať ako relatívny, na ktorý pozeráme z viacerých hľadísk. Spravodlivosť sa v spoločnosti vníma ako výsledok rôznych čiastkových, subjektívnych hodnotení a chápaní sociálnych rozdielov a nerovností. Sociálna spravodlivosť môže mať subjektívny pohľad a vzdaľovať sa od objektívneho prístupu. Preto sa riadi myšlienkami humanizmu, a to úctou k dôstojnosti, k ľudskej práci, starostlivosti o rozvoj spoločnosti, ale aj hodnotu, autonómiu jednotlivca, osobnú slobodu zlučiteľnú so správaním ostatných.

Princíp sociálnej solidarity

Princíp sociálnej solidarity je založený na vzájomnej podpore, harmonickej spolupráci medzi ľuďmi. Vychádza z tézy, že človek svojou existenciou v určitej miere závisí od spoluzití, že je aj čiastočne odkázaný na druhých. Je výrazom ľudského porozumenia, súdržnosti, zodpovednosti a pospolitosti. Vychádza zo slobodnej vôle ľudí a ich ochoty podriať sa záujmom širokého spoločenstva. Súvisí s utváraním a rozdeľovaním životných podmienok a prostriedkov jednotlivcov a sociálnych skupín v záujme idey sociálnej spravodlivosti. Na sociálnu solidaritu môžeme pozeráť z rôznych hľadísk. Predovšetkým môžeme hovoriť o solidarite jednotlivcov a rodín, ale aj o celoštátnej či medzinárodnej solidarite.

Základné formy sociálnej solidarity v podmienkach EÚ predstavujú:

1. solidaritu medzi generáciami,
2. solidaritu medzi majetnejšími a menej majetnými,

3 ĽUDSKÝ ROZVOJ A SOCIÁLNY ROZVOJ

Ľudský rozvoj a sociálny rozvoj považujeme za komplementárne aspekty rozvoja (tak ako je jednotlivec súčasťou spoločnosti). Sociálny rozvoj musí sledovať aj ciele ľudského rozvoja, pretože rozvoj demokratickej spoločnosti musí sledovať záujmy nezávislosti a slobody jednotlivca. Tieto aspekty rozvoja podporuje sociálny kapitál.

3.1 Sociálny kapitál

Sociálny kapitál je zdroj, ktorý vyplní medzery sociálnej politiky. Pôvod pojmu sociálny kapitál a jeho empirické skúmanie siaha do sedemdesiatych rokov 20. storočia, ale prvé empirické štúdie a koncepcie pojmu sa začali zverejňovať až v deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Vo svetovej odbornej literatúre v súčasnosti neexistuje všeobecný konsenzus k definícii sociálneho kapitálu. S formovaním koncepcie sociálneho kapitálu sú spojené najmä mená M. Woolcock, J. Coleman, R. Putnam v anglosaských krajinách a P. Bourdieu vo frankofónnom prostredí. Ich rôznorodé prístupy zdôrazňujú predovšetkým význam sociálnych sietí, spoločenských noriem a spoločenských hodnôt. Podľa Svetovej banky sociálny kapitál tvoria inštitúcie, vzťahy a normy, ktoré formujú tak kvalitu vzájomných sociálnych vplyvov v spoločnosti, ako aj ich kvantitu.

Za najvhodnejšiu považujeme takú koncepciu, ktorá predstavuje širšiu víziu sociálneho kapitálu, a bude zahŕňať nielen sociálne siete a v nich uznávané normy, ale aj širšie politické a sociálne prostredie, ktoré formuje sociálnu štruktúru spoločnosti a umožňuje uplatňovanie všeobecne platných spoločenských noriem. Sociálny kapitál budeme definovať ako súbor sociálnych vzťahov a sociálnych sietí, platných spoločenských noriem a sociálnych inštitúcií, ktoré umožňujú dosiahnuť vytýčené ciele založené na báze dôvery, solidarity a kohézie. Spoločnosť založená na sieťach dôvery a kooperácie môže pomôcť realizovať ľudský potenciál. **Základné formy** sociálneho kapitálu predstavujú inštitúcie, vzťahy, sociálne siete a spoločenské normy. **Sociálne siete** predstavujú:

1. *blízke siete*, ako sú bezprostredné okolie jednotlivca, s ktorým udržiava časté styky a ktoré mu poskytuje pomoc,
2. tzv. *druhotné siete* ako vzťahy, ktoré jednotlivci nadviazali v pracovnom prostredí, vo voľnom čase, v skupinách, ktoré vznikajú občianskou angažovanosťou a dobrovoľným združovaním sa a v politických stranách.

Najčastejšie používané *indikátory na meranie* sociálneho kapitálu sú dôvera (dôvera k iným ľuďom a dôvera k inštitúciám), občianska angažovanosť (účasť v rôznych skupinách a formách aktivít) a časť politického života (kvantifikovaná napr. účasťou na voľbách), sociálne siete (meranie frekvencie a kvality vzťahov jednotlivcov). Medzi *zdroje* a súčasne aj *dimenzie rozvoja* sociálneho kapitálu patria rodina, škola, miestne komunity, firmy, občianska spoločnosť, verejný sektor, siete mužov a žien, príslušnosť k etnickej skupine. Vzťahy dôvery sú dôležité pre sociálnu kohéziu a pre ekonomický rast. Naopak, obmedzené vzťahy môžu byť aj dysfunkčné, môžu zabraňovať jednotlivcovi v prístupe k informáciám a limitovať inovačné schopnosti. Negatívne formy sociálneho kapitálu predstavujú napríklad mafie, drogové kartely a teroristické skupiny. Vo všeobecnosti platí, že prínosy z väčšiny typov sociálnych vzťahov výrazne prevažujú nad negatívnymi dôsledkami.

Pojem sociálny kapitál sa odlišuje od iných foriem kapitálu z viacerých hľadísk – opakuje sa vo vzťahoch a nie je vo výlučnom vlastníctve určitého jednotlivca; je vytváraný a zdieľaný skupinou; je vytváraný investíciami spoločnosti do času a úsilia, ale menej priamym spôsobom, ako je to v prípade ľudského a fyzického kapitálu. Sociálny kapitál je tiež produktom zdedenej kultúry a noriem správania. Považuje sa za *sociálny*, pretože sa spája predovšetkým so vzťahmi (ako s jednotlivcami), a je *kapitálom*, pretože je zdrojom, ktorý môže generovať tok prínosov pre spoločnosť v priebehu času. Sociálny kapitál je dôležitý pre hospodársku a sociálnu politiku, pretože *zabíra sociálnu infraštruktúru*. Sociálny kapitál zavádza do formulácie politiky určitú morálnu dimenziu. Kvalita vzťahov ktorejkoľvek bunky spoločnosti determinuje životaschopnosť tejto spoločnosti. Koncept sociálnych vzťahov sa musí zahrnúť do stratégie zameranej na podporu kohézie spoločnosti. V súčasnosti sa výrazne posúvajú hodnoty, normy a vzorce sociálneho správania. Je to súčasť prirodzeného vývoja modernej spoločnosti smerom k väčšej autonómii jednotlivcov, menšej hierarchickej kontrole, menšej kolektívnej a kultúrnej identite a niekedy k tzv. postmoderným alebo individualistickým cieľom. Vznik nových hodnôt kladie väčší dôraz na samostatnosť a stratu rešpektu, ktoré môžu mať niektoré nežiaduce vedľajšie účinky. Potenciálnym dôsledkom môže byť erózia spoločných hodnôt, identity a sociálnych cieľov, narušenie dôvery, zníženie občianskej angažovanosti.

Výskumy preukázali väzbu sociálneho kapitálu v súvislosti:

- so zlepšovaním fyzického a duševného zdravia (spojenie s vyššou nádejou na dožitie alebo so znižovaním rizika Alzheimerovej choroby, demencie, či znižovaním počtu samovrážd),
- s väčším blahobytom alebo subjektívny pocitom blahobytu a s vyššou mierou sociálnej inklúzie (a znižovaním sociálnej exklúzie),
- so znižovaním chudoby detí a lepšou starostlivosťou o deti (význam tu majú najmä sociálne vzťahy matiek),

- so znižovaním antisociálneho a kriminálneho správania,
- s možnosťou jednotlivca dostať sa zo stavu chudoby a urýchľovať sociálnu mobilitu.

Sociálny kapitál je zdrojom dobrého starnutia. V tejto oblasti sú významné dva podsystémy sociálnych sietí pre starých ľudí, ktorými sú siete podpory (tvorené dostatočne pevnými vzťahmi poskytujú starým ľuďom každodenné služby) a blízke siete starostlivosti (v prípade zdravotných problémov alebo poklesu funkčných schopností). Sociálny kapitál má vplyv na školskú dochádzku etnických komunit, ktoré často predstavujú aj sociálne vylúčené komunity. V tomto kontexte sú významné štyri kľúčové prvky, ktorých vzájomná interakcia ovplyvňuje účinnosť sociálneho kapitálu – úroveň existujúceho sociálneho kapitálu, vplyv sociálnych noriem, kultúrny rozvoj a schopnosti komunity. Chápanie sociálnej kohézie je blízke sociálnemu kapitálu.

3.2 Ľudský rozvoj a jeho meranie

Prístup k ľudskému rozvoju je do značnej miery výsledkom kritiky voči prevládajúcemu prístupu k rozvoju v osemdesiatych rokoch 20. storočia a vychádza z predpokladu úzkej väzby medzi národným hospodárskym rastom a rozširovaním individuálnej ľudskej voľby. Mahbúb ul Haq, ktorý mal kľúčovú úlohu pri formulovaní **paradigmy ľudského rozvoja**, zdôrazňoval myšlienku o potrebe alternatívneho modelu rozvoja (Human Development Report 2010, 2010). *Za základné dôvody* považoval najmä nasledujúce skutočnosti:

- disponibilné údaje popierali široko zdieľané presvedčenie, že trhové sily majú schopnosť prostredníctvom veľkých ekonomických prínosov vyriešiť problémy chudoby,
- sociálne problémy, akými sú napríklad trestná činnosť, rozpad sociálnych štruktúr, pandémie HIV/AIDS sa môžu naďalej šíriť aj napriek stabilnému a vysokému ekonomickému rastu.

Z vlny demokratizácie na začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia vznikla nádej na vytvorenie takých modelov rastu, ktoré sa zameriavajú na ľudí. Od roku 1990 sa koncept ľudského rozvoja využíval v podrobných štúdiách zameraných na všeobecné témy, ktoré sa postupne zverejňovali vo výročných správach o ľudskom rozvoji pod záštitou Rozvojového programu OSN (UNDP). Práce A. Sena a ďalších odborníkov priniesli konceptuálny základ alternatívneho a širšieho prístupu ľudského rozvoja.

4 SOCIÁLNE MODELY V EURÓPE A EURÓPSKY SOCIÁLNY MODEL

4.1 Sociálne modely v Európskej únii

Krajiny Európy sa často líšia od ostatných rozvinutých štátov sveta z hľadiska existencie svojho sociálneho modelu. Európsky sociálny model je založený na spoločných základoch. Vybudovali ho v období od konca druhej svetovej vojny do sedemdesiatych rokov 20. storočia a v tom čase spojil hľadanie plnej zamestnanosti, zaručenie sociálnych práv, životnú úroveň relatívne odpojenú od reálnej situácie na trhu práce a keynesovské politiky na podporu dopytu.

Každá západoeurópska krajina si na tomto spoločnom základe vyvinula vlastné politické kompromisy a zaviedla vlastné prístupy, osobitne pri zavádzaní sociálnej ochrany. Jednotlivé sociálne modely sa najmä *z hľadiska svojej geografickej polohy* zaraďujú do:

1. britskej skupiny,
2. škandinávskej skupiny,
3. kontinentálnej skupiny,
4. stredomorskej skupiny,
5. východoeurópskej skupiny.

Táto geografická príbuznosť spája jednotlivé modely aj cez podobnosť logiky svojho fungovania. V polovici sedemdesiatych rokov 20. storočia sa tento model ocitol v kríze a doteraz je predmetom mnohých reforiem, pričom z európskej úrovně sa zdôrazňuje rozvoj nového európskeho sociálneho modelu.

Každý sociálny systém má svoje vlastné charakteristiky vrátane sociálneho zabezpečenia, pracovného práva a organizácie a úlohy kolektívneho vyjednávania. Jednotlivé systémy sú výsledkom zvykov a kultúry každého národa a národného demokratického zákonodarstva. Vo všeobecnosti sú členské štáty zodpovedné za riadenie a rozvoj svojho sociálneho modelu v rámci princípu subsidiarity.

Výskumníci sa pokúsili vytvoriť **typológiu rôznych národných systémov** a určiť ich spoločné črty a odlišnosti. Práce sociológov a ekonómov viedli k identifikácii typov sociálnych modelov podľa rôznych kritérií. Sú založené najmä na zaradení systémov sociálnej ochrany, ktoré sú ťažiskom sociálneho modelu.

Typy európskych sociálnych modelov

Tabuľka 4.1

Index sociálnych štátov	Reziduálny	Inštitucionálny	Industriálny
Geografická referencia (typický štát)	anglosaský (Veľká Británia)	škandinávsky (Švédsko)	kontinentálny (Nemecko)
Ciele	boj proti chudobe a nezamestnanosti	záruka príjmu pre každého	udržanie príjmu pracujúcich
Metóda	cielenie	redistribúcia	sociálne zabezpečenie
Kritérium prístupu k dávkam	chudoba	občianstvo	profesijný status
Charakter dávky	vyrovnávací, pod podmienkou zdrojov	paušálny, prístup k sociálnym službám	kontribučný, proporcionálny
Spôsob financovania	dane	dane	príspevky spojené so mzdou
Štruktúra rozhodnutí a riadenia	centrálny štát	centrálny štát a správne celky	sociálni partneri

Prameň: France. Inspection générale des affaires sociales. 2007. *La dimension européenne des politiques sociales: rapport annuel 2006 de l'IGAS* [online]. Dostupné na internete: <<http://www.ladocumentationfrançaise.fr/rapports-publics/064000882/index.shtml>>.

Tento register umožňuje definovať určité spoločné charakteristiky typov sociálnych modelov v EÚ, ktorým presne zodpovedajú konkrétne typické štáty. Sociálne systémy jednotlivých členských štátov môžu charakterizovať určité dominantné charakteristiky, ktoré ich priradujú k určitému modelu, ale napríklad ich vývoj v určitom období môže prebiehať podľa logiky iného typu, prípadne niektorý segment sociálnej politiky môže mať charakteristiky zodpovedajúce inému typu sociálneho modelu, napríklad pri rodinnej politike.

Z hľadiska odborového hnutia a pracovného práva môžeme klasifikovať nasledujúce európske sociálne modely (tab. 4.2).

Klasifikácia sociálnych modelov z hľadiska odborového hnutia a pracovného práva

Tabuľka 4.2

Geografická poloha	Juh Európy	Veľ. Británia, Írsko	Sever Európy	Kontinentálna Európa
Zastúpenie pracovníkov	delený syndikalizmus	korporatívny syndikalizmus	unifikovaný syndikalizmus	unifikovaný syndikalizmus
Pracovné právo	zákon a zákonná úprava, súčasne tiež významná úloha konvenčného práva	decentralizovaná negociácia, sekundárna úloha konvenčného práva	centralizovaná negociácia, významné konvenčné právo	najmä konvenčné právo, ale v súlade s vyžadovaným právom, možné rozšírenie

Prameň: France. Inspection générale des affaires sociales. 2007. *La dimension européenne des politiques sociales: rapport annuel 2006 de l'IGAS* [online]. Dostupné na internete: <<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/064000882/index.shtml>>.

Z hľadiska makroekonomickej politiky zavedenie širšieho európskeho trhu, ktorý zaručuje voľnú súťaž medzi všetkými európskymi firmami, a kritérií Maastrichtskej zmluvy a Paktu stability pre euro (čo zodpovedá vízií súdržnej hospodárskej politiky – znížiť dlh a deficit, obmedziť infláciu a pevné výmenné kurzy) bolo dôkazom spoločného prijatia novej paradigmy v oblasti hospodárskej politiky. Takto orientované politiky sa líšia od klasickej keynesovskej politiky. Ide o politiky ponuky (monetaristické, neoklasické), ktoré podporujú slobodnú konkurenciu (deregulácia, flexibilizácia) a ktoré sú založené na ortodoxnom fiškálnom prístupe (nízky dlh a deficit, nízke úrokové sadzby, nízka miera inflácie).

Napriek tomu, že táto zmena makroekonomických politík začala koncom sedemdesiatych rokov 20. storočia a v rôznych európskych krajinách sa uskutočňovala počas celého obdobia osemdesiatych rokov, sociálne politiky pôsobili naďalej v duchu predchádzajúceho keynesovského prístupu. Sociálna politika sa ocitla v kríze, pretože sa dostala do rozporu s novou globálnou ekonomikou.

Na konci deväťdesiatych rokov 20. storočia sa zväčšil rozpor medzi hlavnými smermi hospodárskej politiky a všeobecnou orientáciou sociálnej politiky, čo sa prejavilo najmä finančnou neudržateľnosťou doterajších systémov. To zvýšilo potrebu reforiem sociálnej politiky, ktoré by mali byť kompatibilné s novými ekonomickými pravidlami. V EÚ sa začali rozširovať nové pravidlá v oblasti sociálnej ochrany, ktoré adaptujú systémy sociálnej ochrany na politiku ponuky, s tým, že sociálny štát musí podporovať konkurencieschopnosť.